

DECIZIE

14 aprilie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătoriai

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Maria Ghervas
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de către Roman Linnikov,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Roman Linnikov împotriva Galinei Afanas cu privire la constatarea nulității certificatului de moștenitor legal și constatarea faptului acceptării succesiunii,
împotriva deciziei din 30 iulie 2020 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost admis apelul declarat de către Galina Afanas, a fost casată integral hotărârea din 28 februarie 2019 a Judecătoriai Soroca, sediul central și a fost emisă o nouă hotărâre cu privire la respingerea acțiunii,

constată:

La 12 noiembrie 2018 Roman Linnikov a depus cerere de chemare în judecată împotriva Galinei Afanas, intervenient accesoriu Agenția Servicii Publice cu privire la constatarea nulității certificatului de moștenitor legal și constatarea faptului acceptării succesiunii.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, s-a aflat în relații de căsătorie cu Silvia Afanas din 22 august 2008, anterior locuind împreună în concubinaj, aproximativ 20 de ani.

A menționat că, în anul 2009, împreună cu Silvia Afanas s-au stabilit cu traiul în s. Egoreni, r-nul Soroca, în casa care aparținea soției sale cu drept de proprietate, iar la 20 septembrie 2013 aceasta a decedat subit.

A susținut că, a adus un aport considerabil la îmbunătățirea imobilului, a făcut reparații capitale, astfel, prelungind să locuiască până în prezent în această casă.

A afirmat că, deoarece căsătoria cu Silvia Afanas a fost înregistrată în regiunea Lugansk, Ucraina, nu a avut posibilitate să ridice certificatul de căsătorie, iar pârâta Galina Afanas s-a folosit cu rea-credință de acest moment și a înregistrat

gospodăria pe numele ei în calitate de succesori legal după decesul Silviei Afanas.

A relevat că, ulterior, pârâta a inițiat o cauză penală, el fiind atras la răspundere penală conform art. 179 alin. (1) din Codul penal, fiind învinuit în violarea de domiciliu, însă prin decizia din 14 iunie 2017 a Curții de Apel Bălți a fost achitat, soluția dată fiind menținută și de Curtea Supremă de Justiție prin decizia din 06 martie 2018.

A notat că, conform datelor din Registrul bunurilor imobile, Galina Afanas a înregistrat dreptul de proprietate asupra gospodăriei, care, de fapt, trebuie să-i aparțină lui, o parte fiind prezumată ca proprietate în devălmășie a soților, iar alta - în baza succesiunii.

A accentuat că, anume el este moștenitorul legal de clasa I, iar pârâta face parte din clasa a II, conform art. 1500 alin. (1) lit. a) și b) din Codul civil.

A specificat că, el nu a refuzat succesiunea niciodată și a acceptat-o prin intrarea în posesiunea patrimoniului succesoral, după cum este prevăzut în art. 1516 alin. (3) din Codul civil, fapt ce se confirmă prin certificatul administrației publice locale nr. 225 din 5 mai 2015.

A invocat că, certificatul de moștenitor legal eliberat pe numele Galinei Afanas este un act juridic lovit de nulitate absolută, deoarece contravine art. 1500 alin. (1) lit. a) din Codul civil.

A solicitat constatarea nulității absolute a certificatului de moștenitor legal din 22 aprilie 2014, eliberat pe numele Galinei Afanas, cu repunerea în poziția inițială prin radierea înscrierii dreptului de proprietate al acesteia din Registrul bunurilor imobile și constatarea faptului acceptării de către el a succesiunii rămase după decesul soției sale, Silvia Afanas, compusă din casa de locuit individuală, accesoriile și terenul aferent cu nr. cadastrale xxxx.

Prin încheierea din 19 decembrie 2018 a Judecătoriei Soroca, sediul central, a fost atras în proces, din oficiu, în calitate de intervenient accesoriu notarul public Tatiana Cebotarean.

Prin hotărârea din 28 februarie 2019 a Judecătoriei Soroca, sediul central, a fost admisă acțiunea depusă de către Roman Linnikov, a fost aplicat efectul nulității actelor juridice - certificatului de moștenitor legal nr. 3316 din 22 aprilie 2014, eliberat pe numele Galinei Afanas, dispunându-se repunerea părților în situația inițială și a fost constatat faptul acceptării succesiunii de către Roman Linnikov după decesul soției sale, Silvia Afanas, decedată la 20 septembrie 2013, prin intrarea în posesie a bunurilor ei, locul deschiderii succesiunii fiind xxxx.

Prin decizia din 10 septembrie 2019 a Curții de Apel Bălți, a fost respins apelul declarat de către Galina Afanas și a fost menținută hotărârea primei instanțe.

Prin decizia din 29 ianuarie 2020 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul declarat de către Galina Afanas, a fost casată integral decizia instanței de apel și a fost remisă cauza spre rejudecare în instanța de apel, de un alt complet de judecată.

Prin decizia din 30 iulie 2020 a Curții de Apel Bălți, a fost admis apelul declarat de către Galina Afanas, a fost casată integral hotărârea primei instanțe și a fost emisă o nouă hotărâre, prin care acțiunea depusă de către Roman Linnikov a fost respinsă ca fiind înaintată cu depășirea termenului de prescripție.

La 12 octombrie 2020 Roman Linnikov a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că, decizia instanței de apel este neîntemeiată, deoarece instanța de apel greșit a menționat că, Roman Linnikov, la depunerea cererii de chemare în judecată, nu a solicitat instanței repunerea în termenul de adresare cu acțiune, nu a prezentat instanței probele concludente în vederea omiterii termenului de prescripție și nu a solicitat repunerea în termen conform art. 279 din Codul civil (în redacția de până la 01 martie 2019) și art. 116 CPC.

A menționat că, certificatul de moștenitor eliberat pe numele Galinei Afanas este un act juridic lovit de nulitate absolută, deoarece contravine art. 1500 alin. (1) lit. a) și b) din Codul civil, iar conform art. 217 alin. (1) și (3) din Codul civil, nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată o invocă din oficiu. Acțiunea de constatare a nulității absolute este imprescriptibilă.

Prin referința depusă la 30 noiembrie 2020 și referința suplimentară depusă la 16 decembrie 2020 Galina Afanas a solicitat respingerea recursului și menținerea deciziei instanței de apel.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 09 decembrie 2020 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei în instanța de apel pentru judecarea apelului în fond din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Prin decizia din 29 ianuarie 2020 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul declarat de către Galina Afanas, a fost casată integral decizia din 10 septembrie 2019 a Curții de Apel Bălți și a fost remisă cauza spre rejudecare în instanța de apel, de un alt complet de judecată (f. d. 217-223, vol. I).

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că, netrimiteria cauzei spre rejudecare a doua oară a fost concepută de legiuitor ca o dispoziție edictată în favoarea părților, urmărindu-se soluționarea într-un termen rezonabil a cauzelor, însă, în speță, aplicarea acestei dispoziții este în defavoarea recurentului, aplicarea ei producându-le daune mult mai mari decât trimiterea spre rejudecare. O altă soluție decât trimiterea spre rejudecare ar echivala cu o validare și protejare a unor încălcări grave ale legii săvârșite în instanța de apel și implicit la o atingere severă adusă drepturilor și intereselor

legitime ale persoanelor.

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Roman Linnikov a solicitat constatarea nulității absolute a certificatului de moștenitor legal din 20 septembrie 2013, eliberat pe numele Galinei Afanas, cu repunerea în poziția inițială prin radierea înscrierii dreptului de proprietate al acesteia din Registrul bunurilor imobile și constatarea faptului acceptării de către el a succesiunii rămase după decesul soției sale, Silvia Afanas, compusă din casa de locuit individuală, accesoriile și terenul aferent cu nr. cadastrale xxxx.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii, aplicând efectul nulității actelor juridice - certificatului de moștenitor legal nr. 3316 din 22 aprilie 2014, eliberat pe numele Galinei Afanas, cu repunerea părților în situația inițială și constatând faptul acceptării succesiunii de către Roman Linnikov după decesul soției sale, Silvia Afanas, decedată la 20 septembrie 2013, prin intrarea în posesie a bunurilor ei, locul deschiderii succesiunii fiind xxxx.

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Galina Afanas, a ajuns la concluzia temeiniciei acestuia, casând integral hotărârea primei instanțe și pronunțând o nouă hotărâre, prin care a respins acțiunea ca fiind înaintată cu depășirea termenului de prescripție extinctivă.

Pentru a decide astfel, instanța de apel, cu referire la art. 267 alin. (1) și 272 alin. (1) din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019), a conchis că, Roman Linnikov a depus prezenta acțiune peste termenul de prescripție extinctivă de 3 ani, în interiorul căruia urma să fie intentată acțiunea în judecată și nu a solicitat instanței repunerea în termenul de adresare cu acțiuni și nu a prezentat probe concludente în vederea omiterii termenului de prescripție.

În conformitate cu art. 130 alin. (1) și (2) CPC, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanță judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

În conformitate cu art. 239 CPC, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată, instanța de recurs constată că, contrar acestor prevederi, instanța de apel, judecând apelul, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, fără a examina sub toate aspectele legalitatea și temeinicia hotărârii supuse apelului, în raport cu regulile și

legislația în vigoare.

Conform art. 1516 alin. (3) și (4) din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019), succesiunea se consideră acceptată când moștenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declarație de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral. Dacă succesorul a intrat în posesiunea unei părți din patrimoniu, se consideră că a acceptat întregul patrimoniu, oriunde s-ar afla și din ce ar consta.

La caz, se reține că, acceptarea reprezintă un act juridic unilateral, întreprins în scopul obținerii patrimoniului succesoral.

Acceptarea succesiunii poate avea loc în una din cele două modalități: formal, adică prin depunerea declarației de acceptare a succesiunii la notar și de fapt, adică prin intrarea în posesiunea patrimoniului succesoral, care este însoțită de acțiunile legate de stăpânirea de fapt, inclusiv administrarea și utilizarea acestuia.

Totodată, se mai reține că, acțiunea de prelungire a termenului de acceptare a succesiunii prevăzut la art. 1517 din Codul civil urmează a fi diferențiată de stabilirea faptului juridic – faptul acceptării succesiunii în termen prin intrarea în posesiune.

În cazul când moștenitorul în termen de 6 luni de la data deschiderii succesiunii a întreprins careva acțiuni care permit a înțelege că, a intrat în posesia averii succesoriale, acest fapt juridic se precaută în cadrul procedurii speciale, iar în caz de existență a altor moștenitori, care au acceptat moștenirea și între ei și reclamant apare un litigiu asupra dreptului la succesiune, în procedura generală.

Din materialele dosarului rezultă că, recurentul Roman Linnikov a invocat că, a intrat în posesiunea averii succesoriale rămase după decesul soției sale, Silvia Afanas, adică a întreprins acțiuni de intrare în posesiune, respectiv, pretenția cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii rezultă din stabilirea faptului juridic prin intrarea în posesiune și, astfel, pretenția dată este în termen, iar instanța de apel eronat a respins acțiunea ca fiind înaintată cu depășirea termenului de prescripție extinctivă.

Totodată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, pretenția cu privire la anularea certificatului de moștenitor legal din 20 septembrie 2013, eliberat pe numele Galinei Afanas, fiind subsecventă pretenției cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii, la fel, este în termen.

În contextul dat, instanța de recurs relevă că, cele descrise incontestabil indică la o examinare superficială a cauzei, fără a intra în esența litigiului apărut în speță.

Ca urmare, în sensul art. 6 §1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de recurs ține să menționeze că, instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu

concluziile uneia dintre părți.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că, eroarea judiciară enunțată nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite cauza în instanța de apel pentru judecarea apelului în fond.

La judecarea apelului în fond, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizia legală și întemeiată, respectând dreptul părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către Roman Linnikov.

Se casează integral decizia din 30 iulie 2020 a Curții de Apel Bălți în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Roman Linnikov împotriva Galinei Afanas cu privire la constatarea nulității certificatului de moștenitor legal și constatarea faptului acceptării succesiunii, cu trimiterea cauzei la Curtea de Apel Bălți pentru judecarea apelului în fond, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Maria Ghervas

Victor Burduh

Mariana Pitic